

Od egzistencijalne vedrine do otvorenosti

Silvija Visinski

Koliko su ratovi, pa vjerojatno i neki budući za pitku vodu neopravdani, besmisleni, koliko potiru i onemogućuju sva ona pozitivna i korisna ne samo za pojedinca ili neku malu grupicu ljudi nego globalno u krajnjoj liniji općekorisna nastojanja koja također daju svoj doprinos »dragocjenom pomaku od postojanja do uzrasta u čovječnosti« (Stjepan Lice), što nije lako ni prigodom tjelesnog, a kamoli duhovnog rađanja, tako je i zatvorenost prema životu, njegovim izazovima, bližnjima (što se na neki način može pokušati shvatiti i u smislu zatvorenosti prema kršćanskom kairosu¹) vrlo konkretan, samoinicijativan doprinos osiromašenju vlastite duše. Moglo bi se možda reći da je ponajprije riječ o dubokom intimnom promišljanju, svojevrsnoj osobnoj odluci kako gledati na sebe, kako se doživjeti sa svim svojim nesavršenostima u širem okruženju i da li ih pokušati promijeniti te kako takva percepcija korespondira s drugima. Mogu li i u kojoj mjeri ti drugi biti ogledalo vlastite osobnosti, koliko se želi i može humano ući u njihov »svemir« oplemenjujući ga vlastitom nedorečenošću? Možda se zbog neke dobro maskirane bojazni, straha koji je teško jasnije spoznati, a koji može rezultirati osjećajem besmisla, tjeskobom, različitim dvojbama, napetostima i unutrašnjim nemirima, ljudskom biću otežava suočavanje sa samim sobom, iz čega može proizaći i odmaknutost od bližnjeg (u proširenom poimanju) unatoč svoj, u tom slučaju dijelom još uvijek načelno, osviještenoj odgo-

¹ »Kršćansko shvaćanje kairoa nema nikakve veze s helenističko – mitološkim razumijevanjem povoljnog trenutka ... Kršćanski kairós je povijesno-spasenjska kategorija koja probija granice ljudskog osjetilnog zahvaćanja zbilje te smjera na prepoznavanje svrhovitosti, nauma i plana Božjeg djelovanja u danom povijesnom odvijanju zbiljskog svijeta.« (Tonči Matulić)

vornosti za drugoga i druge. No isto tako, važno je primijetiti da se osjećaj besmislenosti i ljubav prema bližnjemu međusobno isključuju. Naravno, ovisno o kontekstu, reakcije tih bližnjih mogu biti različite. Jedni će biti ravnodušni prema takvom samooblikovanju, možda jednostavno nemaju ništa s tim s obzirom na vlastiti proces rasta kao cjelovitoga ljudskog bića. Drugi će se nakratko zaustaviti čak u najboljoj nakani, no moguće je da će suočeni sa zatvorenošću te vrlo prividnom čvrstoćom, ali i određenom površnom otvorenošću kao branom svemu tomu, ubrzo prihvatiti samo taj vrh ledene sante, pa klizati unutar njegovih granica ili će lagano krenuti dalje sliježući ramenima. No treći, koji su obično najmalobrojniji, odlučno će se ne samo zaustaviti u prolazu nego jednako čvrsto i uporno stati do daljnjega, također kličući usput po dostupnoj površini. Iako takva odluka za onoga koji je dobrovoljno, potaknut ljubavlju koja ne odmjerava niti prosuđuje niti osuđuje, odlučio ostati, može biti i uglavnom jest vrlo zahtjevna, ona je ipak i svojevrsan test njegova prepoznavanja i povjerenja u kršćanski *kairos*, kao i snage volje, odvažnosti. Jer, temeljno je prisutna spoznaja da su često znatno složene reakcije svih koji su na određen način zahvaćeni takvom situacijom ujedno pokazatelj različitih unutrašnjih previranja. Borba između svijesti o potrebi mijenjanja određenih ili/ili pogleda na vlastito cjelokupno egzistiranje, te s druge strane istodobno postojanje bojazni od gubitka nekih do sada bitnih oslonaca i nemoći da se nešto značajnije odjednom napravi s obzirom na okolnosti u kojima se pojedinci objektivno nalaze, tako se katkad određenim postupcima u krajnjoj liniji može čak nesvjesno sami sebi privremeno umanjiti vlastito ljudsko dostojanstvo. Ali to također potvrđuje da je iznimno teško živjeti u takvim okolnostima koje često uključuju i značajno suočavanje s osamljenošću te da je mogo truda i patnje utkano u prevladavanje raznih prepreka (čije uklanjanje naposljetku ipak dovodi do značajnog rasta), što treba moći razumjeti te uvijek imati povjerenja »u nadmoć dobra u svakom čovjeku« (Stjepan Lice). Isto tako, obično ne znači da su ti dosadašnji oslonci i usmjerenja bili pogrešni, da ništa od prijašnjeg ne valja ili da je to čak njihova izdaja. Ne! Riječ je u principu o poticaju na daljnje postupno prilagođavanje »mijeni koja jedina vječna jest« koristeći se pritom svim stečnim iskustvima u procesu nimalo jednostavnog uklanjanja sljedećeg niza privida koji često otežavaju odbacivanje suvišne prtljage. Kao konačan ishod, za uključene postoji mogućnost međusobna

oplemenjivanja, oslobađanja od vlastitih skučenosti, daljnjeg zajedničkog rasta i razvoja koji sada ima svoj duboko metafizički, pa i ontološki temelj, ali naglašeno, samo pod uvjetom potpuna poštovanja osobne slobode misli i odluke (iz koje potom proizlazi određeno odgovorno, konkretno djelovanje) kao osnovnog polazišta unatoč svemu. Isto tako, promišljanje o adekvatnom postupanju u takvim okolnostima koje ionako znače neki viši stupanj egzistencije, istodobno upozorava na svojevrstan teret vlastite slobode. No, kako god bilo, moguće je čak i u situaciji osobne poharanosti sušom ipak barem dijelom nesebično održavati kanale za navodnjavanje čistima i protočnima u skladu s mogućnostima. Također, katkad se čini gotovo neizvedivim uopće smoći snage za šire okolno navodnjavanje, iako upravo ta vrsta angažmana može pomoći da se paralelno ili u konačnici otklone prepreke nužnom zalijevanju vlastita vrta. Ovo podrazumijeva barem malo snage za cjelovito proživljavanje svakoga trenutka u njegovoj punini (kakav god on bio), kao što je to uvijek i jedino moguće sadašnji trenutak bistre rijeke koja nezaustavljivo teče.

Naravno, stvari nikad nisu samo crno–bijelo postavljene, obično su vrlo zanimljiva i izazovna mješavina stalnih unutrašnjih sukoba, dvoumljenja u smislu: mogu li ja to? Ima li to uopće smisla?, Zašto se truditi oko toga?, Zašto je to važno za mene?, Što se time postiže?, Koliko zaista mogu i trebam pomoći drugima (a oni meni?) i na koji način?, Koji je smisao svega?, koja se potom prenose na površinu, uključuju u svakidašnji život čija je nužna »nadopuna dobrotvornost ... nastojanje oko dobra za druge« (Stjepan Lice), pokušaj da se tuđa nevolja učini i svojom vlastitom stvari. Na određen način konkretna i toliko potrebna zauzetost za opće dobro tako proizlazi iz egzistencijalne vedrine koja je često prethodno okupana pročišćujućim ljetnim olujnim pljuskom ili polaganim rominjanjem koje odzvanja po svijetlozelenom, tek nedavno pokislom lišću.